

Cry-Baby

En crazybetonad musical om uppror och kärlek i 50-talets Baltimore. En film som driver med våra schabloner och föreställningar kring den nostalgiska bilden av 50-talet och försöker återerövra något av dess farlighet. Eller är det så att när kommersialismen gjort mode av upprortet behövs ett nytt uppror?

Rekommenderad från åk 7

En filmhandledning av
Eva Westergren

Filmens handling

Cry-Baby är en drift med 1950-talets amerikanska ungdomsfilmerna och dess mer senkomna efterföljare. Filmen handlar om den spirande kärleken mellan Cry-Baby, ledare för Baltimores värstinggäng "The Drapes" och Allison, dotterdotter till rektorn för stadens charmskola. Allison är till skillnad från Cry-Baby både rik och väluppfostrad och i filmens början även tillsammans med Baldwin, ledaren för stadens snobbgäng "The Squares".

Medan *Cry-Baby* och "The Drapes" ständigt utmanar och sätter skräck i sin omgivning med sin rockmusik och sin livsstil är "The Squares" mer anpassliga. De revolterar inte utan sjunger snälla Pat Boone-låtar på charmskolans konserter inför uppskattande föräldrar och lärare. Men Allison har inom sig en stark längtan efter att inte längre vara så präktig.

Hon söker nya utmaningar i livet och skulle gärna vilja bli en "dålig" flicka i Cry-Babys armar. För att utforska dessa okända sidor hos sig själv närmar hon sig Cry-Babys gäng till Baldwins och kompisarnas stora förskräckelse. För Cry-Baby är Allison en uppenbarelse från en annan värld. En prinsessa, som han måste göra allt för att erövra. Cry-Babys farlighet, den upphetsande musiken och alla nyväckta hormoner får Allison att snabbt överge Baldwin. Att den fina överklassflickan väljer en sån som Cry-Baby sätter hela omvärlden i gungning och inte minst Baldwin som gör allt för att hämnas. Tillsammans med sitt gäng startar han ett bråk som



Hatchet-Face, Milton, Cry-Baby, Pepper och Wanda är med i gänget The Drapes.

gör att Cry-Baby hamnar i fängelse. Men Allison lyckas samla ihop ett stort uppbåd protesterande ungdomar och med sin smäktande klagosång bevekar hon fängelsedirektören som friger Cry-Baby. Nu återstår bara ett slutligt prov där Cry-Baby skall bevisa sitt mod och besegra Baldwin för att slutgiltigt vinna Allison. I en biltävling "Chick-race" där den fegaste kastar sig ut först, utmanar han Baldwin. För Allison, som aldrig hyst några tvivel om Cry-Babys egenskaper är utgången redan given.

1950-talet och upprortet

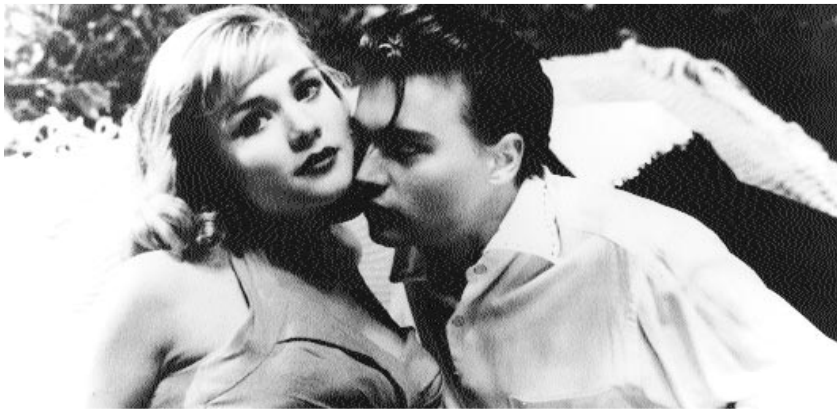
Vad innebar 50-talets ungdomsuppror för dem som själva var med och hur ser det ut i en nostalgisk backspegel skildrat i mer sentida filmer om 50-talet? Har det som då var en utopi om frihet, oberoende och uppror mot vuxenvärldens konventioner i den massmediala bilden förvandlats till något man kan blicka tillbaka på utan att varken upproras eller beröras?

Osäkerheten inför en värld, som måste erövas, som den skildras i filmen *Ung rebell* från 1954 har i filmer som *Grease* och *Sista natten med gänget* från 1970-talet redan förvandlats till något självklart där ingen blir provocerad eller överraskad. Revolten har gjorts ofarlig.

I *Cry-Baby*, som utspelar sig i Baltimore 1954 skildrar regissören John Waters detta ungdomsuppror på sitt eget mycket speciella sätt. I sin skru-

vade stil, med fula absurda scener befolkade med mer eller mindre groteska karaktärer ifrågasätter han den goda smaken. Som åskådare blir vi ofta osäkra på vad vi skall få se. Var gränserna går i hans gestaltning. Genom att använda massmediala schabloner av ett 50-tal som för länge sedan förlorat sin udd och sedan bryta mot dem försöker John Waters återerövra något av farligheten. Vilket hot utgjorde upprortet mot det etablerade samhället? Vilka krafter var det som sattes igång? är frågor som han ställer med en humoristisk blinkning till publiken. Genom att hela tiden överraska med oväntade bilder och avbryta med känslolösa musikaliska inslag och genom att skildra sina huvudkaraktärers inneboende drömmar och lustar anknyter John Waters i sitt berättande till en surrealistisk tradition med regissörer som Buñuel, Dalí och Vigo. Liksom de vill han med sina bilder utmana det borgerliga samhällets värderingar och regler och skapa frihet genom att skildra den inneboende kraft som kärleken, sexualiteten, musiken innebar i ett stängt och kontrollerat samhälle. Han vill få oss att se en välbekant värld med nya ögon.

Till skillnad från många andra skildringar av 50-talet finns det i *Cry-Baby* också en klar gräns mellan rik och fattig och upprortet riktar sig inte bara mot oförstående föräldrar utan mot hela det etablerade samhällets



Allison & Cry-Baby, kärleksparet i "Cry-Baby". Amy Locane och Johnny Depp.

sätt att leva. Det samhälle som träder fram under den glättade ytan i *Cry-Baby* är både skoningslöst och grymt. Det är ett samhälle där man får slåss för sin rätt och där minsta misstag gör att man blir inlåst och omhändertagen om man tillhör fel samhällsklass.

★ *Cry-Baby* inleds med en scen där alla elever på skolan skall vaccineras. Det är en scen där den bistra sköterskan utsätter alla för samma grymma behandling. Men vad är det egentligen de skall vaccineras mot? Är det kanske för att de inte skall drabbas av den farliga smitta som både kärlek och musik kan föra med sig. Går det att med kemiska medel förhindra ett uppror? Associera kring inledningen till filmen.

★ Vilka olika karaktärer är det vi får möta i kön till vaccinationen? Hur reagerar de inför behandlingen?

I filmens början är Cry-Babys gäng mest ett störande element som på ett hälsosamt sätt avviker från det inrutade och väl kontrollerade livet i staden. Med sina utspel bryter gänget mot de krav på lydnad och anpassning som råder. Men mötet mellan Cry-Baby och Allison höjer temperaturen i staden. Plötsligt vill Allison, en representant för den välordnade världen, bryta sig ut och ta för sig av det liv som Cry-Baby har att erbjuda. Deras kärleksmöte sätter igång en kraft som ständigt ökar i styrka och som samhället på alla sätt men fögäves försöker stänga inne.

★ Ta fram scener från Allison och Cry-Babys första möten; i skolan och på gatan. Vem är det som tar initiativet och hur kommer deras känslor till uttryck?

Allison och Cry-Baby tillhör och har sina rötter i olika samhällsklasser.

★ Vad är det som vid en första anblick lockar Allison hos Cry-Baby? Vad är det Cry-Baby söker hos Allison?

I filmen har varje miljö/scenografi färgats med känslor som tydliggör vad de olika klasserna/grupperna representerar.

★ Jämför scenerna på charmskolan med scenerna i Cry-Babys hem. Vilka egenskaper är det som värdesätts på charmskolan? Vilka åsikter och känslor kommer till uttryck hemma hos Cry-Baby? Hur är förhållandet mellan ungdomar och vuxna på respektive ställe?

★ Hur har rekvisita, scenografi och musik använts för att förstärka intrycket av anpassning respektive uppror? Hur förstärks de olika gruppernas inställning med hjälp av kroppsspråk och repliker? Jämför t.ex. sättet att dansa.

★ Försök ta fram några scener där konflikten mellan "the drapes" och "the squares" och den samhällssyn de företrädare blir synlig. Vad är det egentligen som händer i slagmålet mellan gängen? Vad händer i den efterföljande rättsgången? Vilken sida är det som avgår med segern och varför?

Kärlekens irrvägar

Mot den omgivande världen som karakteriseras av tillgjordhet och instängdhet står kärleken mellan Cry-Baby och Allison. Deras frihetslängtan och lust bryter sig igenom alla barriärer och det är musiken som banar väg. I det uppror som gestaltas i *Cry-Baby* blir musiken, kroppsligheten, ilskan och sexualiteten ett uttryck för rätten att söka efter en egen identitet. Medan ungdomarna i Cry-Babys gäng kräver att få uttrycka egna erfarenheter vill de vuxna hela tiden tillrättavisa och sätta sig till doms över deras sätt att leva. Men Allison och Cry Babys gemensam-

ma kraft besegrar tillslut även den äldre generationen i form av Allison's farmor och fängelsedirektören. Beskriv Cry-Babys sång tillsammans med sina medfångar och Allison's sånger utanför fängelset när hon försöker beveka fängelsedirektören.

★ Vad handlar sångtexterna om?

★ Vilka känslor uttrycker musiken och vilka känslor förmedlar Cry-Babys och Allison's ansikten och kroppar?

★ Vad är det som gör att fängelsedirektören till slut låter sig bevekas och släpper ut Cry-Baby?

★ Finns det något i skildringen av ungdomsupprortet i *Cry-Baby* som eleverna känner igen från sin egen tid?

Att ifrågasätta givna roller

Filmen *Cry-Baby* är på ytan en Romeo och Julia- historia där den skinnklädde värstingen och den prinsesslika överklassflickan möter varandra och där musiken utgör bron i deras romans. John Waters leker med stilar och ideal men ifrågasätter också givna könsroller. Cry-Baby själv är både tuff och ömsint. Hans tårar är ett kännetecken som inte förminskar hans styrka medan Allison trots sitt prydliga yttre både är självständig och viljestark med en förmåga att både säga ifrån och ta för sig av vad livet erbjuder i form av nya utmaningar. Allison utmanar en konventionell kvinnosyn genom att vara aktiv, stark och styrande och genom att inte bara följa med i mannens uppror. Hon vågar vara både vild och olydig. Filmen ställer frågor kring vad unga kvinnor och män får göra och inte göra och vad som förväntas av dem från vuxenvärlden.

★ Diskutera kring vad termer som väluppfostrad / ouppfostrad innebär både i filmen och i en vidare mening.

★ Utgå från scener i filmen där ungdomar konfronteras med vuxna. Vilka synsätt och beteenden är det som står mot varandra? Vilka förebilder för hur vuxna kan vara finns i filmen?

★ Hur skildras till exempel de olika föräldrar som vi får möta i rättssalen? Vad kan man som barn förvänta sig av en förälder? Finns det något som de här föräldrarna saknar? Finns det några positiva förebilder i filmen?

★ Vad innebär det att både Cry Baby och Allison saknar föräldrar? Hur har de uppfostrats i stället? Vilka förvänt-

ningar har Allison på framtiden?

★ Vad är det hos Baldwin som Allison inte vill ha och vad är det som lockar henne hos Cry Baby?

★ Spela upp olika schabloner av tjejer och killar: "machon", "bimbon", "tönten". Använd bara kroppsspråk och miner.

Förändra schablonen genom att lägga till något uttryck som bryter mönstret på ett tydligt sätt. Hur reagerar vi och vad händer med våra föreställningar? Vilka egenskaper skall en bra kille respektive tjej ha? Lista egenskaper och gradera.

En sagolik musikalisk melodram

Cry-Baby har genom sin mycket speciella scenografi getts en både teater- och sagolik inramning. Några få spelplatser utgör navet för filmens handling. Den absurda spelstilen och samlingen av udda karaktärer gör berättelsen både löjlig och grym på samma gång. Den överkliga stämningen förstärks av att skådespelarna inte agerar utan snarare överagerar.

Som i melodramen är alla känslor synliga och förstörade. Både Cry-Babys tuffa utsida och tårarna i ögat kan beskådas samtidigt liksom att Allison's pastellfärgade, oskuldsfulla yttre och hennes inre lustar är delar av samma person. *Cry-Baby* låter till och med tatuera in en tår som kännetecknen.

John Waters har lagt ner stor möda på att koreografera rörelsemönster och kroppsspråk för att tydliggöra skillnader i livsstil och livsmönster mellan de olika samhällsgrupperna i filmen.

I filmen förflyttas vi mellan olika miljöer som alla har en inneboende stämning och vars scenografier styr våra associationer i en bestämd riktning och liksom berättelsen i övrigt pendlar mellan verkligt och överkligt. Vilka scener i filmen känns verkliga och vilka känns överkliga och hur påverkas vi av det? Hur upplever vi scenerna från fängelset, mötet mellan Allison och *Cry-Baby* i besöksrummet, biljakten och slutscenen.

★ Hur känns interiörerna från rättssalen och barnhemmet?

★ Hur skulle en musikalisk melodram om nutida ungdom se ut. Hur skulle ungdomar och vuxna kunna gestaltas på ett typiskt sätt. Vilka schabloner skulle man välja? I vilka miljöer skulle

den utspelas. Jämför med någon aktuell TV-säpa.

★ Vilken musik skulle i dag vara karakteristisk för att beskriva protesten mot vuxenvärldens ideal? Finns det någon sådan musik i dag och vad handlar i så fall texterna om? Ta fram egna förslag och analysera.

★ Försök att göra scener som innehåller samma skruvade form som *Cry-Baby* men med ett dagsaktuellt innehåll. Gärna bara med musik och rörelser. Diskutera kring skillnader och likheter nu och då.

Cry-Baby en kultfilm

Liksom John Waters tidigare filmer bl.a. luktfilmen *Polyester* och filmen *Hairspray* från plastalderns 60-tal har *Cry-Baby* blivit något av en kultfilm för många ungdomar.

Kännetecknet på en kultfilm är att den skapar debatt, provocerar och utmanar och framför allt uppskattas oavsett den kritik den fått. Andra egenskaper som brukar tillföras kultfilmen är att den ofta är absurd, vägad, underhållande och erotisk. Att den innehåller otypiska hjältar och hjältinnor som ofta framställs av skådespelare med kultstatus. Medan mer konventionella filmer har mindre chans att bli kultfilmer därför att de tas emot av de flesta i publiken på ett liknande sätt är kultfilmen redan från början kontroversiell och spaltar upp sin publik. Ofta tror de som "upptäcker" en kultfilm att de hittat något som andra missat. Den "vanliga" biobesökaren har inte sett det som gjort just den här filmen extraordinär.

Den som upptäckt en kultfilm känner sig ofta på samma våglängd som de som gjort filmen. Filmen blir som en hemlig överenskommelse där man älskar eller är besatt av något som de flesta inte ser eller kanske till och med avskyr.

★ Hur stämmer beskrivningen av en kultfilm in på *Cry-Baby*? Vilka speciella egenskaper har *Cry-Baby* som skull kunna göra den till en kultfilm?

Diskutera kring vilka ingredienser i filmen ni uppskattar respektive tycker illa om.

På vilket sätt skiljer sig *Cry-Baby* från andra skildringar av 50-talet som ni sett?

Om regissören

John Waters har i alla sina filmer skapat debatt och utmanat den goda smaken. På 60 och 70-talet iscensatte han

en rad mycket personliga och humoristiskt oanständiga filmer där de utanförstående i samhället skildras med stor värme. *Eat Your makeup*, *Mondo Trasho* och *Pink Flamingo* är alla undergroundfilmer i Andy Warhols anda med transvestiten Divine i huvudrollen.

På bio i Sverige har vi kunnat se luktfilmen *Polyester* 1981, där man genom att skrapa på en kartongbit kunde följa de dofter och odörer som dök upp i filmen. Filmen *Hairspray* från 1988 är en antirasistisk kampfilm från det plastiga 60-talets Baltimore, där den feta och charmfulla hjältinnan visar vägen och tvärs emot alla regler är tillsammans med stans snyggaste grabb.

När John Waters i filmen *Cry-Baby* återvänder till Baltimore gör han det med ett stort antal birollsinnhavare med en redan belagd kultstatus. Där finns den forne idolen Iggy Pop som farmoderns sambo, porrstjärnan Traci Lords som en av tjejkompisarna i Cry-Babys gäng, Ricki Lake, som systemen. Bara rollbesättningen gör filmen till en provokation mot den goda smaken. Det som John Waters serverar oss i sina filmer är ofta motbilder till redan etablerade schabloner vilket gjort honom till en av USA:s mest uppkäftiga och uppskattade filmskapare vid sidan av Hollywoodfilmen.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

USA 1990

Manu & regi: John Waters

Foto: David Insley

Koreograf: Lori Eastside

Originalmusik: Patrick Williams

I ROLLERNA

Cry-Baby – Johnny Depp

Allison – Amy Locane

Ramona – Susan Tyrell

Belvedere – Iggy Pop

Pepper – Ricki Lake

Wanda – Traci Lords

Hatchet-Face – Kim McGuire

Milton – Darren E. Burrows

TEKNISKA UPPGIFTER

Längd: 85 min

Ljud: Mono

Format: Vidfilm

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 11.1.1991

DISTRIBUTION

Svenska Filminstitutet, Box 27 126, 102 52 Stockholm Tel. 08-665 11 00, fax 08- 661 18 20 www.sfi.se

